

Museumtuin 't Olde Ras, een toevluchtsoord voor oude fruitrassen

Omdat het enorme fruitrassenarsenaal dat Nederland kende in rap tempo leek te verdwijnen, richtte een groep enthousiastelingen in 1992 een stichting op om die rassen veilig te stellen en kennis niet verloren te laten gaan. Deze stichting, Stichting Behoud en Bevordering Fruitcultuur, die vorig jaar 30 jaar bestond, plantte in Doesburg een museumtuin aan en richtte een museum in. Hier kan iedereen terecht die geïnteresseerd is in oude fruitrassen, op verzoek een bepaald ras wil laten opkweken, of wil weten tot welk ras een bepaald stuk fruit behoort.

Snoei in het voorjaar

Foto: Stichting Behoud en Bevordering Fruitcultuur

Op het bijna 1,5 ha grote terrein staan veel fruitsoorten aangeplant die ooit in Nederland, op grotere of kleinere schaal en soms zelfs lokaal, gekweekt zijn. Er staan ruim 3000 bomen (meer dan 1500 rassen) in de museumtuin waaronder Appels (ongeveer 800 rassen), Peren (ongeveer 600 rassen), veel Kersen, Pruimen, Kerspruimen en Kweeperen en Japanse peren, Mispels, Moerbeibomen, Noten, Amandelen, Perziken en Abrikozen. De bomen in de tuin fungeren als moederboom. Op verzoek worden laag-, half- of hoogstambomen opgekweekt. Omdat de rassen vaak jongens- of meisjesnamen hebben, worden deze opgekweekte bomen bijvoorbeeld veel aan pasgeboren (klein)kinderen cadeau gedaan.

In Nederland vindt al eeuwenlang fruitteelt plaats. In de veertiende of vijftiende eeuw verschenen er hoogstamboomgaarden bij boerderijen. Die bevatten verschillende fruitsoorten van verschillende leeftijden, terwijl ze ook fungeerden als weides voor (klein)vee. In de vorige eeuw is de fruitteelt heel snel veranderd en ontstonden spillenboomgaarden met vaak meer dan 3000 bomen per hectare. De

diversiteit aan rassen verdween heel erg snel. Dit zag ook Benny Giesen, pomoloog en van beroep commissionair in de fruitteelt. Hij heeft de stichting opgericht en tot 2013 gerund. Hij had het geluk dat gemeente Doesburg het groen dat verdween door de komst van een zwembad moest compenseren. Hierdoor kreeg hij de gelegenheid op een braakliggend terrein de huidige museumtuin te realiseren. In 2013 stopte hij ermee, waarmee de tuin zou verdwijnen. De huidige beheerders, Aron Aalderink en Tessa Brouwer, hebben de tuin en het bijbehorende museum toen overgenomen. De particuliere stichting heeft bestaansrecht door donateurs aan zich te binden, fruit en fruitbomen te verkopen en bezoekers/groepen uit binnen- en buitenland te ontvangen. Ook is er een jaarlijkse fruitshow 'van verleden tot heden' die door honderden mensen wordt bezocht. Verder werken er zes vrijwilligers op het terrein. Heel veel, meest oudere, mensen bezoeken de tuin op zoek naar die ene vrucht die zo lekker smaakte. Maar ook worden mee-gebrachte vruchten op naam gebracht. Soms zitten daar pareltjes tussen en wordt er op die manier weer een uniek ras gevonden.

Er zijn in Nederland verschillende organisaties bezig met het behoud van oude fruit- en groenterassen. Zo is er het CGN (centrum voor behoud van genetische bronnen Nederland, een onderdeel van de WUR) dat werkt aan het behoud van genetische diversiteit in gewassen, landbouwhuisdieren en bomen. Zij hebben in Randwijk een Appelboomgaard die als genenbank fungeert. Boomgaard 't Olde Ras is in feite ook zo'n genenbank.

Op de museumtuin zijn enkel bijzonder rassen te vinden zoals *Pyrus communis* 'Jut', een Peer die al sinds de Middeleeuwen in Nederland wordt geteeld, maar vanwege zijn slechte houdbaarheid en kleine vrucht niet populair meer is. Wellicht kent u nog de Notarisappel, geteeld in Lunteren door Notaris van den Ham of de Bramley's Seedling, de beroemde keukenappel uit Groot Brittannië. Beiden zijn ontdekt als zaailing en doorontwikkeld voor de veiling en het grotere publiek. De Notarisappel is een

Een bloeiende boomgaard

Foto: Stichting Behoud en Bevordering Fruitcultuur

veelzijdige appel, die je lang kunt bewaren en eigenlijk pas weken na de pluk echt helemaal op smaak is. De Bramley is nog steeds Englands meest populaire appel in de sterrenrestaurants. Ook de Sterappel is veelvuldig te vinden in de Museumtuin. Deze werd onrijp geplukt en de appels werden in het stro gelegd om verder te kleuren. Elke dag werden ze gedraaid, zodat ze rondom mooi rood konden worden. Tenslotte noemen we de Zwijnenkeutelpeer, waarvan de vrucht inderdaad op een zwijnenkeutel lijkt. Die werd in de brandewijn gelegd en daarna met chocolade overgoten. De notabelen van die tijd serveerden dit peertje in chocolade als delicatessen bij de thee.

Zo kunnen we nog heel lang doorgaan, alle aanwezige soorten hebben hun eigen bijzondere verhaal. Komt u ons bezoeken, dan informeren wij u graag. Op de website www.tolderas.nl vindt u de bezoektijden en verdere relevante informatie.